

Dejiny rádioamatérskeho športu

Bohuslav Slezák, OM6ABS

Neexistuje vari iná záľuba, ktorá by bola tak úzko spätá so snahou postaviť technický pokrok do služieb ľudstva, ako je rádioamatérstvo. V dejinách technických a fyzikálnych objavov je častým úkazom, že niektorý objav upúta širokú verejnosť. Tak ju upútala aj rádiotelegrafia a rádiotelefónia. Kúzlo spočíva v jej pôsobení na veľké vzdialenosti. Umožňuje spojenie dvoch miest na zemi, alebo vo vesmíre, bez akýchkoľvek káblov. Je to tajomstvo prenášania informácii pomocou neviditeľných vln. Keďže nemožno oddeliť históriu vysielania amatérskeho od profesionálneho, spomenieme obidve. Štát držal rádio dlho vo svojich rukách ako monopol. Amatéri mu ho ale vytrhli z rúk. Zmocnili sa rádiotechniky zo záľuby, aby uplatňovali a cibrili svoje schopnosti, technické nadanie, zručnosť svojich rúk, aby mali ušľachtilú zábavu pre vzácne chvíľky voľného času, aby si vzájomne mohli vymieňať myšlienky, nápady, znalosti. Hoci dnes sme svedkami najmodernejšieho vývoja digitálneho vysielania, stále nás fascinujú jednoduché telegrafné znaky, prekonávajúce tisíce kilometrov. Naším hobby je cestovanie po svete na rádiových vlnách a spoznávanie neznámych a vzdialených ľudí.

Združujeme sa v kluboch, aby sme spolupracovali a súťažili. Body sa získavajú za každý kilometer prekenutej vzdialenosti našim signálom, ktorý musí zachytiť a potvrdiť protistanica. V začiatkoch rádia bol za rádioamatéra považovaný každý, kto vlastnil rádio, neskôr len ten, kto si ho sám vyrobil, a dnes najmä ten, kto sa zaoberá rádioamatérskym vysielaním. Rádioamatérsky šport je zaujímavý koníček, pomocou ktorého človek sám seba neustále vzdeláva, sleduje moderné technológie a dokonca pomáha iným. Sme už niekoľkou generáciou večných prieskumníkov...

Začiatky rádioamatérstva vo svete

Jestvovanie elektromagnetických vln teoreticky predpokladal už v roku 1864 J. C. Maxwell. Ich existenciu dokázal H. Hertz. Experimentálne ich vytvoril v r. 1887. Nesmelé pokusy sa uskutočňovali vo viacerých štátoch. Prvý úspešný pokus asi uskutočnil Dr. M. Loomis v r. 1865 vo Washingtone D. C., ktorému bol dokonca 30. 7. 1872 udelený patent v oblasti iskrovej telegrafie. Vážnym uchádzačom o prvenstvo bol aj Srb N. Tesla. Predovšetkým ale treba spomenúť troch vynálezcov, ktorí ovplyvnili dejiny rádia asi najviac.

A. S. Popov, ruský profesor, 7. mája 1895 predviedol svoj vynález „grozometčik“. Bolo to úplné zariadenie pre záznam atmosférických výbojov búrky. Zostrojil tak prvý prijímač elektrických vln na svete. Popov išiel aj ďalej a vlny sám vytváral pomocou Hertzovho oscilátora a prijímal ich na vzdialenosť najskôr 250 m, a potom 5 km.

G. Marconi, Talian, ktorý zostrojil a v roku 1897 si nechal patentovať zariadenie na vysielanie a príjem morseovky. Počítačný dosah nebol veľký, ale už v r. 1899 sa mu podarilo prekonať kanál La Manche a 12. 12. 1901 prekonal Atlantický oceán. V roku 1909 obdržal Nobelovu cenu.

J. Murgaš, Slováč, ktorý zohral v roku 1904 vo svetovom vývoji rádiotechniky významnú úlohu. Narodil sa v r. 1864 v Tajove pri Banskej Bystrici. Vyštudoval za kňaza v Ostrihome a v r. 1896 sa vysťahoval do Ameriky, kde pôsobil v baníckej osade Wilkes – Barre v Pensylvánii. Vybudoval tu mysterióznu 60 m vysokú vysielaciu stanicu. Jej signál bol zachytený starostom Scrantonu vo vzdialenosti 30 km. Všetko svoje úsilie zamerlal na výskumy bezdrôtovej rýchlotelegrafie. V roku 1904 mu boli udelené vo Washingtone prvé dva patenty na bezdrôtovú telegrafiu a do r. 1911 ešte ďalších 10 patentov. Najvýznamnejší je

jeho prvý patent na prenos správ tónovým systémom s pomocou dvojčinného kľúča. Tento tzv. Murgašov „tón-systém“ sa stal zárodkom frekvenčnej modulácie prenášaného signálu. Už v roku 1905 uskutočňoval pokusy s prenosom reči. O tom, že sa mu skutočne darilo, podal svedectvo sám T. A. Edison. Pre využitie jeho patentov vzniká akciová spoločnosť Universal Ether Telegraph Co. Žiaľ, jeho patenty boli prihlásené len vo Washingtone, ale inde sa mohli celkom voľne použiť. To využili G. Marconi a R. A. Fessenden, s ktorými Murgaš potom viedol dlhé súdne spory. Jeho pokusy ukončila 1. sv.vojna. Zomrel v Pensylvánii v r.1929. Na jeho počesť v USA pracuje dodnes Rádioklub J. Murgaša K3YTL.

Vo Veľkej Británii bola udelená prvá koncesia na amatérsku vysielaciu stanicu v roku 1905. V roku 1910 bolo v USA takýchto staníc 90. Po prvýkrát sa použil názov „**rádio**“ na **I. medzinárodnej konferencii v Berlíne v r. 1906.** (Z anglického slova radiate – vyžarovať.)

Do širokého povedomia svetovej verejnosti sa rádiotelegrafia dostáva až po tragédii Titanicu, ktorý 15. 4. 1912 odvysielal svoje zúfalé CQD ...SOS... Nasleduje **II. medzinárodná konferencia pre rádiotelegrafiu v Londýne v r.1912**, ktorá vyčlenila rádioamatérom vlny kratšie ako 200 m, považované dovtedy za nepoužiteľné. V r. 1913 je v USA už 1312 vysielajúcich amatérov. V r. 1914 vychádza v USA prvý Call Book so zoznamom 400 rádioamatérov. V januári 1914 tu **H. P. Maxim, W1AW**, zakladá prvý rádioklub, ktorý sa stal základom prvej organizácie rádioamatérov na svete, American Radio Relay League „**ARRL**“. Na pamiatku H. P. Maxima ARRL dodnes používa jeho pôvodnú značku **W1AW**. Vydáva prvý rádioamatérsky časopis **QST**. Zoznam rádioamatérov z Veľkej Británie z r. 1920 obsahuje 200 adries. V r.1920 je povolené amatérske prijímanie aj vysielanie na Islande, Veľkej Británii, USA, Kanade, Austrálii, a od r. 1921 aj vo Francúzsku. Prvé nepravidelné vysielanie začalo na začiatku 20. storočia v USA. Prijímali ho hlavne operátori na farmách. Začiatkom dvadsiatych rokov vznikajú stanice zamerané už na majiteľov domácich prijímačov. Prvou bola stanica v Pittsburgu spoločnosti Westinghouse Electric Company. Hneď po prvom roku vysielania bolo v USA evidovaných 75 000 rádioamatérov a do konca dvadsiatych rokov ich počet presiahol milión. Z toho amatérov vysielateľov bolo v r.1922 už 16 898. V r. 1922 vzniká v Európe British Broadcasting Corporation „**BBC**“.

K prvému spojeniu medzi Amerikou a Európou na krátkych vlnách došlo 27. novembra 1923. Ale nedochádza k nemu medzi stanicami úradnými, vojenskými či profesionálnymi. Dokázali to amatéri. Podarilo sa to Francúzovi **Leonovi Deloyovi, F8AB**, ktorý vysielal neďaleko Monaka s Američanmi **F. Schnellom, U1MO, U1XW**, a **J. L. Reinartzom, U1XAM**, na vlne 115 m s vysielateľom o príkone 300W. Toto spojenie znamenalo príchod novej doby v rádiotelegrafii, ktorá dovtedy pracovala len s dlhými vlnami. Ohromujúcim dojmom pôsobila skutočnosť, že amatérom stačila ku prekonaniu medzi svetadielmi smiešne malá energia v porovnaní s profesionálnymi stanicami a ako anténa postačil kúsok drôtu nad chalupou.

Dňa 12. 3. 1924 sa v Paríži zišli zástupcovia siedmich európskych krajín, Kanady a USA a dohodli sa na princípoch formovania medzinárodnej rádioamatérskej organizácie pod názvom International Amateur Radio Union „**IARU**“. Na Veľkú noc 1925 sa uskutočnila **Zakladajúca konferencia IARU v parížskej Sorbone** za účasti 25 krajín sveta, vrátane Československa. Zriadením sekretariátu IARU bola poverená Americká organizácia rádioamatérov „**ARRL**“ v Hartforde, Conn. Záverečné zasadanie IARU sa uskutočnilo **18. apríla 1925**, dnes je to **Svetový deň rádioamatérov**.

Svet vzrušila tiež správa, keď sa 18. 10. 1924 anglickému študentovi C. Goyderovi, G2SZ, podarilo nadviazať spojenie s F. D. Bellom, Z4AA, z Nového Zélandu. Dňa 25. 1. 1925 nadviazal F. A. Lvov, R1FL, z Gorkého na KV so stanicou v Mezopotánii 1. amatérske rádiové spojenie v ZSSR, kde neskôr vzniklo združenie **DOSAAF**. Od 4. októbra do 26. novembra 1927 sa zišla **III. medzinárodná konferencia pre**

rádiotelegrafiu vo Washingtone. Stanovila frekvenčné pásma pre jednotlivé služby. Amatérskej službe sa tu konečne dostalo medzinárodného uznania. Rádioamatéri po úspešných pokusoch prechádzajú na pásma 80, 40, 20, 10, a 5 m. Dňa 3. júna 1928 opäť zažiaril vo svetovej tlači čin rádioamatéra Schmidta z Archangelska, ktorý zachytil signál SOS vzducholode ITALIA, ktorá stroskotala 25. mája na severnom póle a 13. júna jej posádka vďaka nemu zachránil ľadoborec Krasin. Vo februári 1934 bola zachránená 104-členná posádka lode Čel'uskin, len vďaka ďalšiemu ruskému rádioamatérovi E. T. Krenkelovi. Československom a ďalšími 26 telegrafnými správami bola podpísaná **Zvláštna dohoda v Haagu v septembri 1929**, ktorá sa zaoberá vysielačiami rádioamatérskymi koncesiami. Táto dohoda bezprostredne viedla k povoleniu amatérskeho vysielačania u nás. Každý štát odvtedy podľa tejto dohody oznamuje národný zoznam koncesovaných rádioamatérov Medzinárodnému úradu Telegrafnej Únie v Berne „ITU“.

Začiatky rádioamatérstva v Rakúsko-Uhorsku

Prvé experimenty v odbore techniky vysokých frekvencií uskutočňoval **prof. K. Domalíp** na českej vysokej škole technickej od roku 1894 v spolupráci s **prof. F. Koláčkom**.

V roku 1904 získal zvláštnu dotáciu a kúpil vysielačiu a prijímaciu stanicu Telefunken. Podľa nej si vyrobil aj druhú stanicu. Po jeho smrti vo výskume pokračoval **prof. L. Šimek**.

Oproti technicky vyspelým štátom rádioamatéri Rakúsko-Uhorska trochu zaostávali. V Rakúsko-Uhorsku začalo s rádiom v r. 1902 vojenské námorníctvo a v r. 1903 pozemné vojsko. V r. 1909 malo rádiostanice 20 vojnových lodí. Po roku 1910 bola zahájené spojenie staníc: Korneuburg, Viedeň, Innsbruck, Laareberg, Trient, Sarajevo, Trebinj, Přemyšl. Rádio patrilo do kompetencie cisársko- kráľovského ministerstva obchodu, ktoré zriadilo v r. 1912 v Terste inšpektorát iskrovej telegrafie. Žiadne civilné stanice neboli povolené. Polícia donútila v r. 1913 učiteľov E. Rochelta a W. Wernera zlikvidovať 5 kW rádiostanicu vo Světci (teda 10-krát výkonnejšiu, ako používala neskôr až do r. 1932 československá loď Morava). V tom istom roku si podáva žiadosť o povolenie prijímacej stanice na hvezdárni v Ondřejově profesor ČVUT v Prahe dr. František Nušl, pre príjem časových signálov z Paríža a Norddeichu. Povolenie mu bolo udelené na 2 mesiace. Za prvého radioamatéra v Česku býva považovaný **ing. Karel Ort** z Koštic, ktorý bol v r. 1914 žiadať vo Viedni povolenie ku stavbe vysielača. Ten mal byť protistanicou pražskej vysokej školy. Začal aj so stavbou antén. Spustenie vysielača prekazila 1. sv. vojna a Ing. K. Ort odišiel do Ameriky. Jeho antény stáli pri koštickom mlyne až do roku 1935. V Brne boli za Rakúsko-Uhorska dve rádiostanice. V Prahe bola vojenská stanica na Letnej. Ďalšie boli v Plzni a v Moravskej Ostrave. Vojsko prevádzkovalo rádiotelegrafické pevné aj mobilné odpočúvacie stanice .

Začiatky rádioamatérstva v Československu

Nová Československá republika, ktorá vznikla 28. 10. 1918, potrebovala spojenie so svetom, hlavne s Parížom. Budovania rádiostaníc sa ujala armáda. Petřinskú rádiostanicu vybuďoval prof. Šimek s operátormi bývalej rakúskej armády v pivnici pod rozhl'adňou. Prvé spojenia nadviazala 29. 11. 1918 so St. Poltenom a s Varšavou. Pravidelné spojenia s Eiffelovou vežou začali 10. 12. 1918. Od januára 1919 už Petřin vysielať aj meteorologické depeše, ale hlavným zákazníkom vysielača je samozrejme Ministerstvo zahraničných vecí.

Pre príjem správ pre ČTK bola zriadená stanica v kasárňach v Prahe-Vršoviciach. V roku 1920 vrcholia spory medzi ministerstvom pôšt a telegrafov a Ministerstvom národnej

obrany o kompetencie v oblasti rádiotelegrafie. Ministerstvo financií sa priklonilo na stranu MPT a tak dochádza k delimitácii medzi civilný a vojenský sektor.

V Československu existovalo niekoľko prijímacích staníc: vo fyzikálnych ústavoch vysokých škôl, na hvezdárnach v Ondrejove a Starej Ďale, v lýceu v Chrudimi a na mešťianke v Ústí nad Orlicí. MPT udeľuje svoju prvú koncesiu československej námornej lodi Légia. Jej rádiotelegrafisti sú J. Fusch s osvedčením ešte od rakúsko-uhorskej vlády a F. Douda, ktorého MPT preskúša a vydá mu prvý československý diplom rádiotelegrafistu, zároveň žiada zo Švajčiarska od **Medzinárodnej telegrafnej únie** pridelenie volacej značky. Zo Ženevy prichádza odpoveď, že Československo má rezervované písmená **OKA až OKZ**. Boli vydané z písmen, ktoré pred 1. sv. vojnou spolu so skupinami HAA – HFZ, UOA – UZZ patrili Rakúsko-Uhorsku. Prvou rádiostanicou, ktorá používala prefix OK, sa tak stala loď Légia. Pre výstavbu prvej civilnej rádiotelegrafickej stanice MPT vybralo v r. 1921 Poděbrady. Na Hlavnom poštovom úrade v Prahe na Vinohradoch bola zriadená v r. 1921 prvá československá poštová prijímacia rádiostanica a od r. 1922 aj vysielacia. Stanica v Poděbradoch s výkonom 5 kW udržiava od r. 1923 relácie s Parížom, Londýnom, Bejrútom, Rímom, Bukurešťou, Varšavou, Bernom, Štrasburgom a Kolínom nad Rýnom. Stanica v Košiciach mala výkon 100 W, Liberec a Mariánske Lázně 10 W. Kbely s výkonom 1 kW mali špeciálne poslanie: broadcasting- rádiotelefoniu a leteckú službu. Prvé pokusné vysielanie čs. pošty na krátkych vlnách sa datuje do r. 1929 z Poděbrad s výkonom 2 x 20 kW v relácii Praha – Londýn.

Verejnosť sa po prvýkrát zoznámila s rádiotelegrafiou na **Obchodnej a priemyselnej výstave v Prahe v r. 1908**, kde sa uskutočnilo spojenie Praha – Karlove Vary. Nasledovalo verejné predvedenie iskrovej telegrafie v **Městci Králové v r. 1912**. Už v r. 1916 vyšla teoretická kniha **prof. J. M. Kadleca Základy telegrafie bez drôtov**.

Základný impulz k rozvoju rádioamatérstva v ČSR dal **Ing. Štěpánek**, redaktor časopisu **Nová epocha**, v ktorom písal aj o rádiotelegrafii a od roku 1922 začal vydávať ako jeho prílohu časopis **Radioamatér**. Bol to po Anglicku a Amerike tretí časopis tohoto druhu na svete. Ešte pred tým sa drobné správy sem tam objavili v časopisoch Vynálezy a pokroky, Domáci dílna a Epoque. Prvé sústavné informácie o krátkych vlnách a o amatérskom vysielaní boli však zverejňované zásluhou **P. Motyčku**, inšpirátora a zakladateľa československého amatérskeho vysielania. V predajnej kancelárii Elektry v Karlíne sa 30. 9. 1922 zišla poradná schôdza pod vedením ing. Štěpánka, ktorá sa uznáša podať žiadosť o povolenie rádioklubu. Začína vychádzať ďalší časopis **Radio-hlídka**, príloha časopisu Práce a vynálezy. V decembri 1922 sa 2000 záujemcov zúčastňuje **prednášky na Žofíne „Zázraky rádiotelegrafie“**. **Z Galvácie sa 20. 12. 1922 uskutočňuje spojenie medzi Jablonným a Prahou, prvé rádiotelegrafické spojenie v Československu**. Pokus zorganizoval ing. Bisek a prof. Šimek. Časopis Ing. Štěpánka Radioamatér má taký úspech, že ho je od júna 1923 možné vydávať samostatne a bol to taktiež on, ktorý uviedol do českého a slovenského jazyka výraz „**rádioamatér**“. Rádio prestáva byť koníčkوم niekoľkých jednotlivcov, dostáva sa do popredia záujmu verejnosti.

Dňa 18. 5. 1923 o 20,15 hod. zahajuje pravidelné vysielanie Praha zo stanu v Kbeloch. Československo sa tak stáva po Británii druhým štátom v Európe s pravidelným vysielaním. Nemecko v tej dobe ešte experimentovalo, Rakúsko stávalo. Brnenské rozhlasové štúdio začína vysielat' 1. 9. 1924. Vysielanie do zahraničia zahájilo Rádio Praha 31. 8. 1936.

MPT vydalo 5. 9. 1923 JUDr. J. Lachoutovi prvú koncesiu na prijímaciu stanicu. Ďalším piatim prominentom udelili prijímacie koncesie 1. 10. 1923. Prijímače zn. Standart im dodala spoločnosť Radiojournal za 5000 Kčs. Do konca roku sa ich predalo v Čechách 36 ks a na Morave 11 ks. MPT v r. 1924 úradne stanovilo pre pojem rádioamatér dve kritériá: prijímacia stanica sa nesmie používať na zárobkovú činnosť a rádioamatér si ju zhotoví buď celú sám alebo z rádiotelegrafných súčastí. Ale rádioamatérom nepostačuje len príjem, chcú aj

vysielat' a hlavne experimentovat'. Chcú si založit' svoj klub. Rádioklub. A tak Dr. Baštýř na podnet P. Motyčku dáva dohromady významné osobnosti a **2. 4. 1924 sa koná ustanovujúca valná hromada Československého rádioklubu**. Rádioklub hájil záujmy poslucháčov rozhlasu. Predsedom bol zvolený prof. Ing. Šimek. Post čestného tajomníka sa ušiel P. Motyčkovi. On bol asi jediný, ktorému ležalo na srdci amatérske vysielanie. V čele rádioklubu stáli prevažne staršie, dobre situované osoby. V máji 1924 už mali 186 členov. Rádio sa stáva módnou záležitosťou „horných desaťtisíc“. V nasledujúcom roku začína vydávať vlastný časopis **Československá radiorevue**. Každý piatok o 20,00 sa v Lucerne konala členská schôdza. Neskôr sa rádioklub sťahuje na Slovanský ostrov.

Do 6. októbra 1924 bolo vydaných 484 poslucháčskych koncesíí. V Čechách 379, na Morave 68, v Sliezsku 18 a na Slovensku 19.

V novembri 1924 uskutočňuje Motyčka pod značkou OK1 z Lucerny v Prahe prvé československé spojenie na krátkych vlnách a zároveň prvé československé krátkovlnné amatérske spojenie so Šimandlom, ktorý použil značku OK2. **Dňa 30. 11. 1924 uskutočňuje P. Motyčka OK1 z Prahy s holandskou stanicou 0CA z Rotterdamu prvé československé spojenie so zahraničím na KV**. Nielen amatérske, ale úplne prvé. Neskôr, 2. decembra 1924, sa mu podaril aj príjem zaoceánskych KV staníc v Prahe, čo bolo dovtedy považované za nemožné. V júni 1925 sa mu podarí prvé spojenie Československo – USA, prvé spojenie cez Atlantický oceán, či spojenie s Novým Zélandom. Aj ďalší amatéri, ktorí Motyčku nasledovali, korešpondovali na KV skôr, než pošta či armáda. Podobne pokusy s vysielaním uskutočňoval aj J. Soukup, CS1RS resp. RP95, ktorý vyrábala súčiastky pre Štěpánka a ten ich distribuoval. Medzi ďalších patrili: A. Weirauch, CSRV resp. EC1RV, Schaferling, CSAA2 resp. ECAA2, Bolland, EC1MC, L. Vydra, CSYD resp. CS2YD, EC2YD, OK2YD, OK2AG, Z. Neuman, CSUN, resp. CS2UN, EC2UN, OK2UN, OK2AC. Neumanova priateľka J. Heřmanová, OK2AJ resp. OK2YL, bola v r. 1928 prvou vysielajúcou ženou v Československu.

V celom Československu je v januári 1925 ešte len 1500 koncesionárov, oprávnených na príjem rozhlasu. Anglicko ich už má milión, Nemecko ¾ milióna a Rakúsko stotisíc. MPT sa konečne rozhodlo odstrániť byrokratické prekážky a koncesiu na príjem začínajú od apríla 1925 udeľovať poštové úrady. Výsledkom je na sklonku roka až 14 542 poslucháčov rozhlasu. Slovo „**rozhlas**“ uvádza do života redaktor J. D. Richard ako preklad anglického slova „broadcasting“ (široké rozsievanie alebo rozhlásenie).

Amatéri vysielaci si spočiatku vytvárajú organizačnú štruktúru v **Krátkovlnnej sekcii čs. rádioklubu**. Po nezhodách tajomníka čs. rádioklubu K. Peška, EC1KX, s vedením, zakladá v novembri 1928 **Sdružení krátkovlnných experimentátorov československých „SKEČ“**, do ktorého v prvej fáze patrili všetci amatéri z KV sekcie. Svojich členov, prevažne mladých ľudí z Čiech, združuje okolo časopisu **Radiotelegrafie a radiotelefonie**. Redaktormi boli Ing. Bísek a Ing. Pešek. Motyčka zostáva verný a zakladá **Krátkovlnnú sekcii Rádioklubu Československého**, ktorý sa na jar 1929 premenil na samostatný spolok **Krátkovlnní amatéri českoslovenští „KVAČ“**. Svojich členov, ktorých mal prevažne na Morave, združuje okolo prílohy **Hlídka KVAČ** časopisu **Československý Radiosvět**, ktorý bol vydávaný v náklade 6000 ks vo vydavateľstve Beaufort, ktoré vydávalo ešte časopis **Radiorevue**. Redaktorom Radiosvěta bol autoritatívny Dr. Baštýř, ktorému nikto (okrem **Milan Fučíka**, autora **První knihy čs. radioamatéra**, vydanéj pod pseudonymom František Martin) neodporoval. Redaktorom Hlídky KVAČ bol Motyčka. Rádiokluby, organizované v týchto spolkoch, sú členmi **Radiosvazu Československého, ktorý vznikol 12. 4. 1925** a združoval vyše 50 miestnych rádioklubov. Amatéri **poslucháči**, sa združujú v robotníckych rádiokluboch pri veľkých priemyselných strediskách, ktoré sú členmi **Ústředního dělnického rádioklubu**.

Podpísaním Washingtonskej dohody v r. 1927 sa Československo zaviazalo rešpektovať práva amatérov vysielateľov. K jej naplneniu dochádza však až 19. mája 1930, keď po riadnych skúškach vydalo MPT **prvých šesť vysielacích amatérskych koncesíí. Tými št'astlivcami boli: Ing. M. Schäferling, OK1AA, P. Motyčka, OK1AB, MUC Z. Neuman, OK2AC, J. Štetina, OK1AF, OK1AZ, L. Vydra, OK2AG, A. Weirauch, OK1AH, OK1AW.** Bol to historický medzník. Do ďalšej skupiny patrili: **ing. M. Budík, OK1AU, pluk. Skála, OK2VA, prof. V. Vopička, OK1VP, J. Pešek, OK1KX, M. Švejna, OK2AL, J. Pavlíček, OK2CC.**

V roku 1930 bola výmenou telegramov medzi prezidentmi zahájená oficiálna československá telegrafná prevádzka cez oceán. Počet rozhlasových poslucháčov sa blížil v ČSR k ½ miliónu. Prichádzala nová etapa, v ktorej sa na položených základoch rozvíjala rádiotechnika poštová, vojenská aj amatérska. Nositeľmi záujmovej rádioamatérskej činnosti sa stávajú amatéri vysielatelia spolu s RP-poslucháčmi.

Koncom 20. rokov sa zavádzala rádiotelegrafia na československých civilných lietadlách. V r. 1930 sa MPT rozhodlo vybudovať leteckú zameriavaciu službu v Prahe, Brne a v Mariánskych Láznach. Na brnenskom letisku postavili goniometer Marconi. V roku 1934 – 1935 vysielala zo Záhoří v Čechách do Nemecka tajná protinacistická stanica Čierny front. Zriadil ju R. Formis zo Štutgartu, ktorý tu bol 23. januára 1935 zavraždený tajným nemeckým komandom. Na jeho pamiatku bolo pomenované veľké výcvikové stredisko rádioamatérskeho športu v Nemecku. Od roku 1932 dochádza k prvým pokusom s vysielaním na veľmi krátkych vlnách. V pásme 56 MHz pracovali Motyčka, OK1AB, a Bolland, OK1MC, Laušmann, OK2DD, Kott, OK2FF, Petr, OK2BR, Václavík, OK2SI. Konečne došlo k zlúčeniu medzi KVAČ a SKEČ, a na valnom zhromaždení **23. 4. 1932** vznikla nová organizácia **Československí amatéri vysielatelia „ČAV“**. Predsedom sa stal Dr. Šafránek. Vo výbore bol aj Slováčok Jozef Ďurica, OK1FD. Káder členstva tvorilo 48 koncesiovaných amatérov vysielateľov a niekoľko desiatok poslucháčov. Od decembra 1932 bol pre amatérov na Pošte 1 v Jindřišskej ulici v Prahe 1 zriadený trvalý P.O. Box č. 69, ktorý slúži doposiaľ pre QSL službu ČRK. Od r. 1934 robia amatéri pokusy s vysielaním na VKV s vysokopoložených kót. V r. 1934 vychádza knižka **prof. Vopička: Na krátkych vlnách**. Čoskoro utvoril nový rekord na VKV spojením so Schäferlingom na vzdialenosť 200 km: Klínovec – Studničná Hora. Veľkou senzáciou bolo zachytenie zvuku berlínskej televízie na Praděde rádioamatérmi 28. júna 1935. Od r. 1935 vydáva ČAV svoj vlastný časopis, najskôr pod názvom **ČAV**. Od januára 1936 ho premenovali na **Krátke vlny** a začali ho vydávať v Brne. Na začiatku r. 1935 mal ČAV asi 600 členov, bolo vydaných 171 povolení, z toho 13 na Slovensku. V r. 1936 vychádza **Učebnica morse značek** od **A. Rakouše, OK2RS**, a počet rádioamatérov vysielateľov dosiahol 327. V roku 1938 dosiahol ČAV počet členov 1150. Po Mníchovskom diktáte boli pohraničné oblasti Čiech a Moravy odstúpené Nemecku, a po viedenskej arbitráži južné oblasti Slovenska Maďarsku. Dňa 23. 9. 1938 bola vyhlásená mobilizácia a Čechy, Morava a zo Slovenska Záhorie a Petržalka boli obsadené nemeckými vojskami. Už 29. 9. 1938 boli v Československu všetky koncesie, bolo ich vyše 500, zrušené.

Bol vydaný zákaz držania vysielacích zariadení. S nemeckou dôkladnosťou obchádzali špeciálne komandá podľa zoznamu všetkých rádioamatérov a zabavovali im vysielacie zariadenia. Rádioamatéri si však vyrobili nové rádiostanice a nadväzovali spojenia so zahraničným odbojom. Lenže Nemci, vďaka svojim dokonalým odpočúvacím a zameriavacím prístrojom, a žiaľ aj zradcom mali čoskoro dobrý prehľad o celej sieti na území Protektorátu. Proti tajným vysielateľom nasadili tajnú zbraň Messempfangen EDS s rozsahom 90 – 450 MHz. V roku 1940 – 1941 boli prakticky všetci, ktorí sa zapojili do odovzdávania správ rádiom, pozatýkaní. Celkový počet zatknutých rádioamatérov sa odhaduje na 200, súdených bolo 135 a popravených viac ako 50. Mnohí zmizli v koncentračných táborech a väznicach, aby sa už nikdy nevrátili.

V Májovom povstaní českého ľudu v r. 1945 amatéri boli jedni z prvých, ktorí poznali, že prišla ich hodina, kedy môžu amatéri vysielaci dokázať, že ich činnosť môže byť bezprostredne užitočná štátu a spoločnosti. Pomáhali svojimi stanicami nahradiť poštové spoje. Stanica ing. K. Peška, OKX, bola k dispozícii Českej národnej rade a vysielala informácie, ktoré boli rozširované všetkými možnými prostriedkami v nádeji, že ich zachytí spojenecká odpočúvacia služba. Sotva dozneli 9. mája 1945 posledné výstrely, ujali sa amatéri vysielaci iniciatívy. Zo súčastok, dobre ukrytých pred Nemcami, si v krátkej dobe zostrojili vysielacky, s pomocou ktorých udržiavali spojenie s ostatnými časťami štátneho územia. Z Ostravy A. Macháň z OK2MA udržiaval spojenie s OKX od 20. mája do 7. júna 1945. Rozhlas opakovane vysielal výzvy, aby amatéri vysielaci pomáhali poštám. Mnohé okresy tak mohli prijímať telegramy vďaka amatérom. Tak začalo fungovať aj spojenie Brno – Praha.

Začiatky rádioamatérstva na Slovensku

V okamihu vzniku Československej republiky 28. 10. 1918 malo na Slovensku talianske vojsko svoju rádiovú sieť GHF Bratislava, GHP Košice, GVA Nitra, GZD Lučenec. Pri odchode darovali všetko zariadenie československej armáde. Armáda mala v r. 1919 spoľahlivú sieť staníc POS Brno, PSA Moravská Ostrava, PBI Bratislava, PKS Košice, PUR Užhorod. Bratislavská stanica bola zriadená v továrni Apollo a noc čo noc sa na ňu z maďarskej strany strieľalo.

Prvý čs. rádioklub, sekcia pre Slovensko a Podkarpatskú Rus sa schádza v r. 1924 v Bratislave na Valoch (YMCA). Bol to klub pre rádioamatérov poslucháčov. Mal k dispozícii cez 70 kníh a odoberal 38 zahraničných časopisov. Vo výbore bol riaditeľ YMCA Henry Barden, riaditeľ železníc ing. Jindřich Beneš, gen. riaditeľ Egon Bondy, starosta Bratislavy dr. Ľudovít Okánik, generál Spiré a ďalší. Od roku 1925 sídli Slovenská sekcia rádioklubu v nových miestnostiach na ul. Dlhej č. 33. Schádzajú sa tu denne. Raz za týždeň organizujú verejný rádiokonzert. V nedeľu 11. 1. 1925 takto po prvýkrát zachytili Moskvu.

Režim maďarského vodcu Horthyho považoval revíziu trianonskej zmluvy a odtrhnutie územia Slovenska za svoj hlavný cieľ. Maďarská výzvedná služba intenzívne pracovala proti Československu, a po nástupe Hitlera k moci rozvíjala s Nemeckom úzku spoluprácu. Rádiotelegrafisti čs. armády v Prešove a v Lučenci preto od apríla 1928 sledujú maďarské vojenské a policajne stanice, dunajskú flotilu, maďarský rozhlas a amatérske stanice. Tak zachytili aj vysielanie 30-tich nepovolených československých amatérov. V ich korešpondencii ale nikdy nebolo zistené nič závadné.

Bratislava zahájila rozhlasové vysielanie štúdia 23. 10. 1926 a Košice zahajujú pravidelné vysielanie 17. 4. 1927. Prvé pokusné vysielanie Banskej Bystrice na vlne 765 m z dvojice až 200 m vysokých stožiarov bolo 11. 11. 1935, pravidelné od 24. 5. 1936.

Asi prvý rádioamatér zo Slovenska, ktorý vysielal a počúval rozhlas ešte pred povolením amatérskeho vysielania v ČSR bol **V. Jankovits, EC4QO, OK4QO, RP-47** z Nitry. Už v r. 1928 pravidelne prispieval do hliadky SKEČ, mesačníka Rádiotelegrafie a telefonie. Okrem toho príjem slovenskej stanice EC4QO uvádzali často posluchácke správy z Británie, Francúzska, Nemecka, ale aj z USA. Pracoval hlavne telegraficky na pásmach 20 a 40 m tak, ako všetky vtedajšie československé stanice, samozrejme načierno. Stopy po stanici EC4QO sa však v polovici tridsiatych rokov strácajú.

Až v r. 1931 boli na Slovensku prví dvaja rádioamatéri s koncesiou, v r. 1932 ich bolo 5 a v r. 1935 ich bolo 26. Početnú skupinu slovenských rádioamatérov tvorili občania českej národnosti, ktorí tu pracovali prevažne ako úradníci štátnej správy. Od vzniku ČSR v r. 1918 až do r. 1938 ich žilo na Slovensku asi 90 tisíc. Jadro slovenských rádioamatérov tvorili

príslušníci dvoch skupín, prví boli absolventi vysokých škôl v Prahe a v Brne a druhá skupina boli dôstojníci spojovacieho vojska. Na Slovensku bola prvá koncesia vydaná pražským Ministerstvom pôšt v r. 1931. Získal ju v januári **Dr. Július Randýsek, OK3JR, OK1JR**, ktorý pracoval na rádiostanici Riaditeľstva pôšt a telegrafov v Bratislave. Robil tiež rozhlasového reportéra a propagátora amatérskeho vysielania v tlači a potom ako tajomník odbočky spoločnosti Radiojournal, s. r. o., Bratislava. Doručoval tiež QSL lístky pre bratislavských členov.

Ako druhý bol zo Slovenska v r.1930 prihlásený prvý Slovák, vtedajší poslucháč brnenskej techniky, **Ing. Samuel Šuba, OK3SP, EC3SP**, z Pukanca. Koncesia mu bola udelená v apríli 1931. Zúčastnil sa aj prvej celoštátnej súťaže vo vysielaní v pásme 80 m pod názvom „Pohotovostný závod“. Pukanec nebol vtedy ešte elektrifikovaný a tak vysielal zo 120 V anódovej batérie, ktorú bolo treba každý týždeň zaniest' nabiť do 20 km vzdialených Levíc. Už prvé spojenia nadviazal zo Sudánom ST2D, Palestínou ZC6JM, či Káhirou SU1CL. Narodil sa 3. 8. 1907 v rodine kováča v Pukanici. Po absolvovaní priemyslovky v Bratislave bol prijatý na Vysoké učení technické v Brne, kde v r. 1933 promoval. Ing. Šuba mal možnosť počúvať prednášky prof. Barkhausena a stal sa prvým slovenským inžinierom rádiotechniky a významnou osobnosťou rádioamatérskeho hnutia. Po skončení štúdia pracoval v rozhlase v Bratislave, Prahe, Prešove a Košiciach. V čase príprav SNP pripravil zariadenie štúdia Slobodného slovenského vysielateľa v B. Bystrici. Po oslobodení Košíc v januári 1945 pracoval ako technický riaditeľ Vysielateľa SNR a neskôr košického rozhlasu. Po r. 1954 pracoval až do dôchodku na Katedre experimentálnej fyziky UPJŠ v Košiciach. Zomrel 7. 10. 1995 vo veku 88 rokov.

V r. 1932 získal koncesiu jeho kolega z brnenskej techniky **Ing. Karol Dillnberger, OK3ID, OK3IDX**, ktorý sa stal podnikateľom v B.Bystrici, kde začal s výrobou súčiastok pre rádioamatérov vo firme **IDEIX**. Neskôr bol správcom vysielateľa B. Bystrica. Jeho zástupca bol **Jaromír Loub**, neskorší **OK3IT**. Nasledoval **Ondřej Bílek, OK3ER**, z Bratislavy, ktorého značka ale čoskoro zanikla. Koncom r. 1932 bolo v celom Československu 24 koncesií. V r. 1933 dostal koncesiu ďalší spolužiak z Brna, **Imrich Ikrényi, OK3IP**, zo Zlatých Moraviec, neskôr autor knihy **Amatérske krátkovlnné antény**, ktorý pracoval neskôr u Spojov a na Kontrolnej službe rádiokomunikačnej. Po r. 1949 pôsobil ako profesor na SPŠ v Bratislave. Významne prispel k zjednoteniu rádioamatérskych organizácii ČAV a SSKA. Trojica **OK3IP – OK3SP – OK3ID** mala časté spojenia v **OK3** krúžku. Ing. Šuba, **OK3SP**, mal na vlne 30 m tiež denné rozhovory s **ing. Kemickým, OK3NK**, medzi Pukancom a Bratislavou. V r. 1933 už bolo na Slovensku vydaných 10 koncesií civilistom a 4 koncesie dôstojníkom spojovacieho vojska. Prvou klubovou stanicou na Slovensku bol **Pohronský rádioklub YMCA OK3AX Banská Bystrica**. Toto bol prvý rádioklub pre rádioamatérov vysielateľov na Slovensku. Na policajnom riaditeľstve v Bratislave vzniká ďalšia klubová stanica, **OK9BB Bratislava**, pod vedením majora **Arpáda Dúbravského, OK3DB**. Z Brna prichádza pracovať na riaditeľstvo pôšt **Ing. Vladimír Lhotský, OK3LS**, ktorý mal neskôr na starosti aj rozhlasový vysielateľ Bratislava II. na Feribe, dnešný Prievoz. Medzi najaktívnejších patrili spojovací dôstojník **Michal Dovina-Kmeťo OK3DK**. V Trnave získal koncesiu **Theodor Neuman, OK3DN**. Na Masarykovom gymnáziu v Bratislave, dnes Gröslingova, založil klubovú stanicu **OK3MSG Bratislava**, profesor **Eugen Říman, OK3RI**. Vychoval dvoch úspešných amatérov, ktorými boli **Bedřich Micka, OK3MB**, ktorý sa stal neskôr známym DX-manom v Čechách, a **Miroslav Havlíček, OK3TW**, neskôr známy redaktor Sdělovací techniky. Dalším amatérom bol **Ing. Jiří Vojtl, OK3YY**, z Brna, profesor na Štátnej priemyslovej škole v Bratislave, dnes SPŠS na Fajnorovom nábr., kde bola zriadená aj školská stanica **OK3PBR Bratislava**. Ďalšie vydané značky boli v Kežmarku **Ing. C. Imrich Mikolík, OK3GM**, v Hlohovci **Ing. C. Jozef Bednařík, OK3ZN**, v Nitre **Ing. C. Ladislav Zamborský, OK3ZY**. Do konca roku 1935

získali ešte koncesie v Prešove **Antonín Jecelín, OK3AI, Vladimír Dančík, OK3DC, Josef Novák, OK3MZ, a Josef Ružička, OK3RC**, v Trnave **práp. František Filip, OK3FI, npor. Ing. Oskar Macek, OK3MK a kpt. Ing. Bohumil Teplý, OK3LA, OK1LA**, v Bratislave **Josef Herel, OK3HR**. Veľkú radosť spôsobilo slovenským rádioamatérom MNO tým, že preložilo predsedu ČAV **pluk. Jaroslava Skálu, OK3VA**, do funkcie veliteľa letectva na Slovensku. Výraznú skupinu rádioamatérov totiž tvorili dôstojníci spojovacieho vojska, absolventi učilišťa a rádiotelegrafisti z povolania. Boli nimi aj **Kliment Čulen, OK3NZ, Jozef Krčmárik, OK3DG, Ján Čemerička, OK3BJ, OK3CJ a Arnošt Veselý, OK3GW**. V r. 1936 – 39 prišli posilniť naše rady do Bratislavy z Brna **Egon Fluss, OK3XF**, a do Podbrezovej **Ing. Miloslav Švejna, OK3AL**, ktorý sa neskôr sa usadil v Košiciach. V Turčianskom Sv. Martine **Ing. Otakar Slezák, OK3IS, Josef Hájek, OK3CF, a Vojtech Henrych, OK3HV**. Vo Zvolene **Dezider Nehnevaj, OK3IF**, v Pezinku **Ing. Miloslav Prokša, OK3PM, OK3MP**, v Prešove **František Hasil, OK3QF, Karel Mattuš, OK3MS, Augustin Voda, OK3VX**. V Bratislave **V. Nejedlý, OK3MV**. V Košiciach **Otmar Horáček, OK3OH, Rudolf Koutský, OK3TK**. Ďalej tu bol **Ing. Václav Mancl, OK3NS, Pavol Benčík, neskorší OK3BV, OK3CED**, a ešte tu boli **OK3KT, OK3NW, OK3SX**. K nim treba ešte prirátať aj **Františka Ďuricu, OK3FD** a **M. Joachima, OK1WI**, ktorí žili v Prahe, a tiež **Alexandra Kolesnikova, OK4KW** z Mukačeva, **Františka Malého, OK4FM, Bedřicha Křížku, OK4KZ** z Užhorodu a ešte **OK4VM**. Okrem spomenutých amatérov vysielateľov, bolo na Slovensku registrovaných v r. 1935 aj 34 rádiových poslucháčov –RP, s ktorých sa väčšina stala neskôr tiež vysielateľmi. Bol medzi nimi aj **Anton Biringier, RP969**, študent z Turian, či **František Gráf, RP837** zo Švošova.

V októbri 1938 bola vyhlásená autonómia Slovenska a 15. 9. 1939 vznikol Slovenský štát. Študent Dezider Murgáš z Lopeja pri Brezne sa pokúša o propagáciu rádioamatérstva v týždenníku **Nový svet** a tiež v časopise **Slovenské rádio**. Ale nestálo to za veľa. Jeho ďalším pokusom bol časopis **Rádio-foto-kino-moto-filmový amatér**, ktorý vyšiel ale len raz. Vlastným nákladom vydal dokonca v r.1940 knihu **Slováci na krátkych vlnách – Prvá slovenská rádiotechnika**. Starí rádioamatéri zvolávajú dňa 9. 11. 1940 do Bratislavy ustanovujúce zhromaždenie **Spolku slovenských krátkovlnných amatérov „SSKA“**. Zišlo sa ich 24. Predsedom sa stal Michal Dovina-Kmeťo, OK3DK, podpredsedom Arpád Dúbravský, OK3DB, a tajomníkom František Ďurica, OK3FD, ktorý bol neskôr vymenovaný za predsedu skúšobnej komisie riaditeľstva pôšt pre rádioamatérov. Spolok ani jeho členovia sa nikdy politicky neexponovali. Uprostred víru vojny vnútorne žili a navonok spali. To chceli a to sa aj podarilo. Počet členov SSKA dosiahol celkovo 110, prevažne civilistov, študentov a rádiových poslucháčov. Spolok vydával **Členský obežník SSKA**, ktorý vyšiel v 17 číslach a bol jediným informačným zdrojom popri časopise **Rádioamatér** z Prahy. Na Slovensku bolo po roku 1940 Slovenskou poštou vydaných asi 15 nových koncesíí na základe koncesných podmienok, ktoré navrhli Jozef Krčmárik, OK3DG, Michal Dovina-Kmeťo, OK3DK, a Karol Dillnberger, OK3ID. Koncesie boli vydané hlavne bývalým slovenským koncesionárom z doby ČSR a dôstojníkom slovenského spojovacieho vojska. Počet staníc sa zvýšil do konca roku 1941 asi na 30. Po vypuknutí vojny medzi Nemeckom a ZSSR bol aj na území Slovenského štátu vydaný zákaz vysielania. V roku 1942 boli tieto koncesie zrušené a všetky zariadenia museli rádioamatéri odovzdať do spojovacieho skladu Slovenskej armády, ktorému velil Kliment Čulen, OK3NZ.

Dôležitú úlohu zohral rozhlas počas SNP. Slobodný slovenský vysielateľ Banská Bystrica vysielal od 30. augusta 1944 od 11,00 na frekvencii 392 kHz s výkonom 30 kW. Veľmi neobvyklá vlnová dĺžka bola 765 m bola zvolená medzi sieťou ríšskych železníc, policajnou sieťou a stanicami leteckej zameriavacej služby, teda v medzipsáme v medzi SV a DV. Správy čítal prof. Ladislav Sára. Ing. S. Šuba, OK3SP, zachytil tieto historické chvíle na želatínové dosky. Centrum povstania udržiavalo spojenie s Bratislavou

pomocou 100W vysielaciek v pásme 80 m. Banská Bystrica nemala vlastné štúdio. Programy preberala z Bratislavy, Košíc, Moravskej Ostravy, Brna a Prahy. Po zábere Košíc Maďarskom prenášala programy z Prešova. Technický vedúci prešovskej stanice Ing. Samo Šuba, OK3SP, dal teraz k dispozícii celé technické zariadenie k zriadeniu štúdia. Vysielač Nemci bombardovali od prvého dňa. Opravu poškodeného chladiča zariadil Ing. M. Švejna, OK3AL. Nálety sa stupňovali a vo vysielaní z Laskomerského vrchu sa nedalo pokračovať. K. Dillnberger, OK3ID, objavil vysielač goniometrického zameriavača na letisku Tri duby. Modulátor k nemu vyrobili Ing. Miloslav Švejna, OK3AL, Karol Dillnberger, OK3ID, Jaromir Loub, OK3IT, Vlado Škrabala, OK3IX, a rozhlasoví technici. Vysielač namontovali na nákladné auto a pracovali z rôznych miest. Šéf stanice Imrich Ikrényi, OK3IP, pripravil na predpokladaných stanoviskách anténne systémy. Dopredu mal vyriešené aj pripojenie modulácie, zásobovanie elektrinou a telefónne spojenie. V noci preladovali na frekvenciu 560 m. Postupne sa vysielalo z Banskej Bystrice, Slovenskej Ľupče, Dubovej, Zvolena, Brezna, Starých Hôr. Keď sa vysielač nepodarilo zničiť, nasadili nacisti rušičky. Slobodný slovenský vysielač bojoval do posledného dychu. Dňa 25. 10. 1944 sa premiestnil na Donovaly. Anténu natiahli z kostola na hotel Šport a okolo stanice postavili 60 stromčekov na maskovanie. Banská Bystrica padla 27. 10. 1944, veliteľstvo ustúpilo tiež na Donovaly. Auto s vysielačom sa vydalo na Jergaly, kde dostalo zásah. Toho dňa vysielali naposledy. Nie je možné popísať hlboký dojem a vzrušenie každého, kto toto vysielanie zachytil, či už na Slovensku alebo v Čechách. Po potlačení SNP, zabavili gestapáci zostávajúcim 12 rádioamatérom s koncesiami všetko zariadenie. Prví boli na rade František Ďurica, OK3FD, a Michal Dovina-Kmeťo, OK3DK. Banskobystrickí rádioamatéri ďalej tajne opravovali poškodené rádiostanice parašutistom, vysadeným na území Slovenska. Podobne pomáhali aj rádioamatéri z nového Mesta nad Váhom.

Rádioamatéri po II. sv. vojne

Po vojne bola vlastná rádioamatérska prevádzka u nás po celý rok 1945 zakázaná na základe tzv. **Londýnskej vlnovej konferencie**, aby nebola rušená komunikácia spojeneckých vojsk. No čoskoro nastáva veľký rozvoj rádioamatérstva. Nacistami rozpustený spolok ČAV bol obnovený. V júli 1945 sa stáva časopis **Rádioamatér** oficiálnym orgánom ČAV. V októbri 1945 sa koná v Prahe 1. zjazd rádioamatérov. Predsedom sa stáva ing. Schubert, OK1SC, čestným predsedom prof. Vopička. V máji 1946 boli vydané prvé obnovené koncesie. Do ČAV sa hlásia stovky nových členov. Vo februári 1946 opäť začali vychádzať po 8 rokoch **Krátke vlny**. Od 5. mája 1946 mohlo prvých 18 rádioamatérov, ktorí boli počas vojny preukázateľne prenasledovaní, vysielat'. Bol medzi nimi napr. Ing. Schäffering, OK1AA, či V. Kott, OK1FF. Na Slovensku boli prvé povojnové koncesie vydané v marci 1947. Získali ich Ikrényi, OK3IR, Šubrt, OK3SU, Krčmárik, OK3DG, Zamborský, OK3ZY, Švejna, OK3AL. Ďalšie koncesie získali Dillnberger, OK3ID, Kmeťo, OK3DK, OK3LY, Šuba, OK3SP, a v apríli OK3MN, Loub, OK3IT, OK3WM, OK3GV, OK3WT. V roku 1948 dosahuje počet členov ČAV 5280. Koncesií bolo vydaných celkom 627. Situácia sa začína meniť po prevrate v r. 1948. Počet aktívnych amatérov narastal až do r. 1949, keď bola všetkým, ktorí nepredložili prehlásenie dvoch spoľahlivých osôb, že nezneužijú vysielač k protištátnej činnosti, odobratá koncesia. Vo vtedajšej nejstej dobe, keď sa už začalo schyľovať k politickým procesom, sa také prehlásenie získavalo len veľmi ťažko. Vo februári 1949 dochádza k zlúčeniu spolku **Československí amatéri vysielaci „ČAV“** so **Spolkom slovenských krátkovlnných amatérov „SSKA“** v jedinú celoštátnu amatérsku organizáciu „ČAV“. Koncesie vydávalo na Slovensku ešte do roku 1950 Povereníctvo pôšt v Bratislave. K 1. januáru 1951 bol spolok ČAV so 6500 členmi zrušený ako politicky nežiadúci a stal sa

súčasťou ROH. ČAV vystupuje dokonca aj z IARU. Časopis Krátke vlny prevzalo vydavateľstvo Práca. Za pomoci závodných odborových organizácií masovo vznikajú nové krúžky v závodoch a školách. Vznikajú stanice ČSM a dokonca aj stanice v Sokole a u pionierov. Nová etapa nastala od 4. 11. 1951 po vzniku Zväzu pre spoluprácu s armádou „**ZVÄZARM**“. Rádioamatéri sú začlenení do tejto organizácie ako kolektívny člen pod názvom **Svaz československých radioamatérů „ČRA“**. Od **1. 1. 1952** zaniká časopis Krátke vlny a začína vychádzať **Amatérské rádio**, ako časopis pre rádiotechniku a amatérske vysielanie a tiež **Rádioamatérsky spravodaj**. Rádioamatéri poskytujú svoje služby ostatným športom pri rôznych športových podujatiach, zabezpečujú organizáciu a riadenie prác počas žatvy a pod. Nastáva príliv členov v nových kolektívnych staniach, ktoré vznikajú pri základných organizáciách Zväzarmu. Boli prepracované metódy výcviku rádiových operátorov a zavedený postupový systém, poslucháč – registrovaný operátor – prevádzkový operátor a samostatný operátor OK. Z čisto záujmového konička sa stáva technický šport. Vzniká celoštátna súťaž „Poľný deň“. Perfektne zabezpečená spojovacia a dispečerská služba počas Medzinárodných šesťdňových súťaží im prináša veľký obdiv a to aj od zahraničných účastníkov. Rádioamatérsky šport sa stáva masovou záležitosťou.

Rádioamatéri dnes vlastnia poväčšine špičkové rádiostanice a dômyselné anténne systémy, k tomu sa musia pridružiť aj dobré podmienky a trochu šťastia. Potom je možné na VKV na 2 m nadviazať spojenie aj so Švédskom, ako 13. 8. 1972 stanici OK3CDI, alebo so Španielskom, ako sa to podarilo 28. júna 1979 stanici OK2BFH. Existuje tiež niečo ako zrkadlá, ktoré odrážajú signál do diaľok. Sú to ionizované stopy meteoritov, polárna žiara a Mesiac. Prvé spojenie odrazom od Mesiaca EME na 433 MHz uskutočnil rádioklub OK1KIR 23. 5. 1976 so stanicou WA6LET. Ing. K. Jordánovi sa podarilo v r. 1981 nadviazať spojenie odrazom od meteorických stôp s bulharskou stanicou LZ1LW. Už predtým v r. 1972 nadviazal prvé československé spojenie cez družicu so stanicou SK6AB v Göteborgu. (Oficiálna československá pozemská stanica pre kozmické spoje zahájila svoju činnosť až v r. 1974.) Druhým bol S. Blažka, tretím bol **Ondrej Oravec, OK3CDI**, resp. **OK3AU** z Košíc, je to prvá slovenská stanica na kozmických spojoch. Počúval prvý sputnik, nasledovali družicové spojenia s Indiou, Afrikou. Dňa 10. 2. 1989 sa mu podarilo uskutočniť spojenie s USA odrazom od Mesiaca. Dlhé vlny dnes už nie sú síce preplnené rozhlasovými stanicami, ale nájdeme tu navigačné siete, časové signály a poveternostné stanice. Komunikácia sa sťahuje na družice. V r. 1982 prekonáva Ing. J. Franc, OK1VAM, a J. Smitka, OK1WFE, európsky rekord na pásme 5,7 GHz medzi Klínovcom a Pradedom.

Najskôr boli iskry, potom elektrónky, tranzistory, integrované obvody, mikroprocesory, počítače, kozmické spoje... Dnes, v dobe internetu či satelitného príjmu, je všetko blízko na dosah ruky. Naše hobby prišlo o výlučnosť. Napriek tomu rádioamatérov neubúda, len trochu starneme. V súčasnosti je v Českej republike asi 5000 a v Slovenskej republike asi 1800 koncesiovaných rádioamatérov. V medzinárodnej rádioamatérskej organizácii International Amateur Radio Union „**IARU**“, zastupuje Slovensko Slovenský zväz rádioamatérov „**SZR**“, Českú republiku zastupuje Český rádioklub „**ČRK**“ s 2700 členmi. Okrem toho existujú ešte menšie združenia: Sdružení moravskoslezských radioamatérů „**SMSR**“, Svaz českých radioamatérů „**SČR**“, Sdružení radioamatérů železničarů „**SRŽ**“, Československý DX klub „**CSDXC**“, ktorý má asi 350 členov v ČR a 50 členov na Slovensku, Slovenský CB rádioklub „**SCBR**“, Asociácia rádiového orientačného behu „**AROB**“ a tiež zberateľský Historický rádioklub československý. Rádioamatéri na celom svete medzi sebou vzájomne nadväzujú spojenia na KV v pásmach 160, 80, 40, 30, 20, 17, 15, 12 a 10 m, na VHF, UHF a v pásme LF. Hlavným smerom rádioamatérskeho športu je dnes vysielanie na rádioamatérskych

pásmach. Vďaka neustále sa meniacim podmienkam šírenia vln ide často o experimenty a objaviteľskú činnosť.

Literatúra: Dr. Ing. Jozef Daneš, Za tajemstvím éteru, Nadas 1985
Průvodce rozhlasovými a televizními pásmy, Radioservis, a. s., 1997
Imrich Ikrényi, Amatérské krátkovlnné antény, Alfa 1972
Karek Kamínek a kol., Amatérská radiotechnika, Naše vojsko 1954
Jiří Peček, Od CB k radioamatérům, BEN 1998
Jiří Peček, Radioamatérský provoz a předpisy, BEN 2001
Praktická elektronika, A Rádio č. 4, 6, 7, 8/2008
Samuel Šuba, Pred 60-timi rokmi, Rádiožurnál 3/2007
Jozef Horský, Prvý rádioamatér na Slovensku, Rádiožurnál 2/98
Jozef Krčmárik, Vznik rádioamatérskej činnosti na Slovensku
CD SZR XXXI. stretnutie rádioamatérov TATRY 2005, HRS
R. Zouhar, Ing. K. Karmasin, Radioamatérský provoz na KV a VKV, AMA 1996
Daniel Mayer, Pohledy do minulosti elektrotechniky, KOPP, 1999
Viktor Křížek, OK1XW, Když radio měnilo svět, ELLI PRINT, 2007
Viktor Křížek, OK1XW, Když radio bylo mladé, ELLI PRINT, 2004